

Msgr. Frančišek Sogaro, apostolski vikar osrednje Afrike.

(Spisal dr. Fr. L.)

Večini cenjenih čitateljev je neznan mož, katerega opisujem v teh-le vrsticah. Ni se odli-

koval v našem slovstvu, ni umetnik v navadnem pomenu, ni velik učenjak, niti Slovan, niti Avstrijec ni. Vendar mu z veseljem in z nekakim ponosom posvečujem ta mali življenjepis, ki mi ga je narekovala ljubezen in hvaležnost. Da povem ob kratkem: Msgr. Frančišek Sogaro je jeden izmed onih mož, katere

sem spoznal na jutrovem, katerih prijaznost mi je osladila marsikatero uro ondotnega bivanja, katerih odkrito obževanje mi je vzbudilo nove misli, pa

tudi novo navdušenost za prave vzore. In ne samo, da se je tam začela ta vez, ampak tudi ohranila se je do danes.

Sicer veže ta vez dva ne-jednaka člena — slavnega moža in mojo neznanost: a prav zato je meni tako ljuba in koristna, kakor je revežu ljubo, ako se nanj ozira bogatin.

Da vzbudim pozornost čitateljev takoj v začetku, povém, da je msgr. Sogaro katoliški škof in da morebiti ni škofije tako obširne po prostoru, pa tudi ne

tako majhne po številu duš, kakor je njegova. On je namreč apostolski vikar (namestnik) osrednje ali centralne Afrike; ta dežela je pač velika dovolj tudi za

Vuk Štefanović Karadžić.

vsakega kralja. A njegovi podložniki, njegove ovčice — kje so? V njegovem srcu pač; sicer so pa črni narodi v osrednji Afriki jako daleč od katoliške cerkve. Zlasti v poslednjem desetletju se je postavila huda zapreka med katoliške blagovestnike in črnce, namreč mohamedanstvo v deželi novega preroka Mahdija. Vendar naš misijonar za osrednjo Afriko le deluje, deluje uspešno, kakor bomo videli. Mislím, da mi je treba le mimogredé opozoriti čitatelja, da nadaljuje Sogaro tisto delo, katero je pred štiridesetimi leti tako navdušeno zvrševal naš slavni rojak Knoblehar.

Dandanes ni Sogaro Avstrijan, biva namreč v Egiptu: pač je bil nekdaj. Rodil se je zadnji dan l. 1839. v nekdanji avstrijski Italiji; rojstveni kraj mu je Lonigo, ki spada k pokrajini Vicenzi. Šolal se je v Veroni v tamošnjem »zavodu apostolskih misijonarjev«. Tu je občeval seveda z avstrijskimi uradniki in tudi vojaki. Ko je bil posvečen v mašnika, rabili so ga takoj za dušno pastirstvo, ker se je bil naučil za silo nemščine in tudi nekoliko hrvaščine od hrvaških vojakov — ako se prav spominjam njegovega lastnega pripovedovanja. Mladega duhovnika je sicer jako vleklo v tujino oznanjat nevernikom blagovest, a bil je krhkega zdravja. Zato je deloval doma v dušnem pastirstvu. L. 1866. smo izgubili Benečijo in Lombardijo, Sogaro pa je vedno ohranil neko sočutje z Avstrijo, kar mu je jako olajšalo njegov poznejši poklic. Ostal je vedno v zvezi z misijonskim zavodom v Veroni in spremil misijonarja Bonomija do Benetek, ko je šel ta v Afriko, vendar je sprejel l. 1874. župnijo svetega Jurija v Veroni. Kot župnik je deloval vneto za svoje župljane, pa tudi v misijonskem zavodu, moškem in ženskem, je pomagal, kolikor je mogel.

Misija za osrednjo Afriko je imela tedaj glavno postajo v Hartumu, velikem mestu v Sudanu. Drugi sudanski postaji sta bili: El-Obeid in Delen. Sudan je bil tedaj pod egiptovsko oblastjo. L. 1881. umrè tedanji apostolski vikar Comboni v najboljših letih. Takoj so prosili ondotni misijonarji zaščitnika svojega, nadškofa veronskega, naj jim dá župnika Sogara za vikarja. Nadškof jim izpolni željo, nasvetuje propagandi Sogara za vikarja, četudi se je ta jako branil in se le težko udal. Papež potrdi Sogara za vikarja, in v začetku l. 1883. odrine naš novi blagovestnik v Egipt. Težko se je ločil od svojih župljanov. A še težje stvari so ga čakale, ko je stopil na afriška tla. Kakor se vzbudi vihar nenadno, tako je podrl novi prerok mohamedanski, Mahdi, egiptovsko vlado v Sudanu. Že se je lotil Kordofana in vzal misijonsko postajo Delen.¹⁾ Tukaj je bil prednik Bonomi: prišel je Mahdiju v roke z vsem misijonskim osebjem vred. Ko je Sogaro zvedel, kaj se godi v Sudanu, hitel je takoj proti jugu, da bi uredil in pripravil misijonske naprave za najhujše slučaje. Na težavnem potovanju pride v Berber in Hartum. Tu zvé, da je padel tudi El-Obeid, glavno mesto kordofansko; misijonska postaja je bila uničena, misijonarji so bili ujeti. Mnogo se je trudil, da bi rešil jetnike, a vsi poskusi so izpodleteli.

Tu ga pokličejo nazaj v Kájiro, da bi od tukaj vodil gibanje misijonsko in priskrbel potrebnih pomočkov za odhod misijonarjev, če bi prišla v nevarnost tudi hartumska postaja. In res je prišla. Angleži so poslali sicer majhno vojsko na jug zoper Mahdija, ali ta je zmagal njih generala Hicks-a in pokončal njegovo vojsko, ki je štela 10.000 mōž.

¹⁾ Kraj Delen je na južni strani mesta El-Obeida, med 12. in 13. stopinjo severne širjave.

Sedaj ukaže Sogaro, naj zapusté Hartum vsi misijonarji in kar je oseb v misijonski napravi, pa naj se umaknejo proti severu v Berber. Srečno je prišla karavana, ki je štela 100 oseb, po Nilu v Berber. Vodil jo je misijonski prednik Francoz Leon Hanriot. Od tukaj je bilo treba iti skozi nubijsko puščavo. Tudi za to je dobro skrbel Sogaro in pomagál, da je karavana brez nezgode prišla v mesto Korosko ob Nilu. Med tem je padel tudi Hartum, general Gordon ga ni mogel oteti. Mahdi je razdejal vse; misija za osrednjo Afriko je tako izgubila glavno postajo, svoje središče. Zaradi varnosti je združil apostolski vikar vse svoje osebje v Kájiri, sklenil delovati polagoma tukaj, dokler bi se ne vrnil ugodnejši časi. — Pri vsem tem prizadevanju ga je podpiral konzulat naše avstrijske vlade. Osrednje-afriška misija je namreč pod avstrijskim varstvom, in Avstrija je tudi za njo storila doslej največ.

V Kájiri je bilo mnogo težav, dokler se niso priredili potrebni prostori. Iz prva so stanovali zunaj Kájire ob cesti proti Gizeh, potem pa so si priredili misijonsko hišo s cerkvijo vred zraven vodovodnih naprav na zapadni strani Kájire. Sogaru se je sedaj tudi posrečilo rešiti misijonarja Bonomija iz Mahdijeve oblasti.

Ko se je tako trudil, da bi zbral in za novo delovanje učvrstil ostanke svoje misije, dojde mu poziv, naj pride v Rim. Tu mu sporočé, da so mu namenili škofovsko čast. Res je bil posvečen dné 2. avgusta l. 1885. za škofa Trapecopolskega, t. j. naslov škofovski ima od mesta Trapecopolis v Frigiji.

Odtlej je deloval in deluje škof Sogaro največ v Kájiri. Najprej se je trudil, da bi nekoliko zacelil rano, katero je vsekál Mahdi njegovemu delu. Več

misijonarjev in misijonskih sester je bilo še ujetih. Ker so jih Mahdijevci skrbno stražili, izpodletel je Sogaru marsikateri poskus, da bi jih oslobodil. Veliko dela mu je prizadela odškodnina za izgubljene zavode. Egiptovska vlada je bila namreč prisiljena obljubiti neko odškodnino vsem onim strankam, ki so izgubile svojo imovino v Sudanu. Tudi Sogaru so obljubili odškodnino, ki je res majhna; pa še za to je bilo mnogo potov. Še lani so tekle obravnave. Ali se je vsa stvar ugodno končala, ali ne, nisem še zvedel. Upati smemo, da se bode Avstrija potegnila za svojo varovanko, osrednje-afriško misijo.

Na drugi strani si pripravlja moči in sredstva, da bi takoj zopet šel na jug, kadar se odpre pot. Že lani so Egipčani namerjali, da bi pritisnili na Mahdijevo kraljestvo, ki je po smrti prerokovi čim dalje slabše in razkrojeno; a opustili so ta namen. Vendar ni dvomiti, da se bode prej ali slej pot v Sudan zopet odprla, ker bodo kristijani prišli od drugih stranij v deželo, ako ne bode egiptovska vlada nič storila. Sogaro pripravlja mlade misijonarje, ki se bodo poleg starejših poskušali s težavami v puščavi. Ti se poučujejo natanko o sedanjem tamošnjem stanju, o narodih, njih jezikih in navadah. Sedaj ima tudi že jednega črnca-mašnika, nekaterim čitateljem znanega Danijela Sorur-Farim-Dena; polagoma si jih bode vzgojil še več. Poleg duhovnikov si vzgaja tudi delavce, ki znajo razna dela, učitelje za pouk, misijonske sestre za žensko poučevanje in bolniško strežbo.

Ker ne more delati za zamorce v Sudanu, dela zanje pri Kájiri in sicer v veliki naselbini, katero je ustanovil pred par leti v Geziri, onostran Kájire, ob levem bregu reke Nila. Ta naprava je izmed največjih znamenitostij, katere

sem videl v Egiptu. O nekaterih posameznostih in o svojih opažnjah bodem pisal še pozneje. Našim čitateljem kaže slika na str. 185. tega letnika prizor iz te naselbine: zamorske ženske z njihovimi otroki in nadzorujočimi sestrami vred. V ozadju so šotori, v katerih bivajo po navadi zamorci; vidi se tudi neki misijonar na desni strani slike; ta kaže Leona Hanriota, ki je bil poprej prednik hartumske postaje. O tej naselbini mi je nedavno sporočil nekateri stvari ondotni misijonar p. Frančišek Ksav. Geyer, ki je bil pred dvema letoma tudi v Ljubljani. Pismo slove tako:

Častiti gospod! Bili ste tako vljudni, da ste poslali našemu prečastitemu gospodu škofu msgr. Sogaru več izvodov svojega ilustrovanega lista »Dom in Svet«-a, v katerih je naslikana skupina naših zamork in sester iz zamorske naselbine Gezire. Misijonarji, sestre in zamorci so se tega jako veselili. Dovolite, da povém nekaj o tej naselbini.

Naselbino je ustanovil pred štirimi leti naš prečastiti gospod škof. Obseza pet in petdeset hektarov najboljše plodne zemlje. Važno vprašanje je bilo, kako bi to zemljo namakali. Zadnje leto so postavili parni stroj, ki dviga v jedni minuti 6000 litrov vode iz Nila 8 m visoko in porablja vsako uro 25 kg premoga. Pride-lujemo: rži, prosa, sladorjeve trstike, bombaža, paradajzarjev, kumar, boba, graha, zelenjave itd. Zanimivo je gledati, kako gredó zamorski mladeniči v vrsti na delo, razkropé se čez polja, delajo pod nadzorstvom bratov, ob avemariji pokleknejo in molijo in se potem z orodjem na rami vrnejo v misijonsko postajo. Tukaj vidimo uresničen oni »ora et labora«, po katerem je jedino mogoče zamorce uspešno vzgojiti npravno in versko.

V naselbini sta dve veliki hiši, jedna za misijonarje in zamorce, druga za sestre in dekleta. Okrog obeh hiš je prostorno dvorišče, kjer se neprene-

homa sučejo neoženjeni zamorci. Za hišo misijonarjev se vrsté delalnice kovačev, mizarjev, sedlarjev, krojačev, čevljarjev in gospodarska poslopja: hlevi, kašče in skladišča. Prijetno se zdí tujcu, kadar pride v te prostore in vidi vse v najlepšem redu, črne rokodelce pa pridno pri delu. V nekaterih rokodelstvih so zamorci posebno spretni. Nekateri črni čevljarji izdelujejo tu izvrstne čevlje in ne preskrbujejo samo naselbine, ampak tudi druge misijonske postaje s čevlji. Mladi nadarjeni zamorci hodijo v šolo, kjer se učé poleg navadnih učnih predmetov arabščine, jednega evropskega jezika in katekizma. Pred kratkim smo ustanovili tudi malo semenišče. Deklice vzgojujejo sestre. Kadar sta zamorec in zamorka dorasla do pripravne starosti, vzameta se in se nastanita v zamorski vasi, ki stoji ob cesti med obema hišama. Na koncu te vasi je cerkev, ki je, žal, še čisto neznatna. Stanje zamorske naselbine je to-le: 54 dečkov in mladeničev, 46 deklet, 53 rodbin z otroki v vasi in 30 rodbin, ki delajo deloma v naselbini, deloma zunaj nje, torej vsega skupaj 300 oseb. K temu številu štejte še več rodbin, ki se pripravljajo na krst. Ganljiv prizor je, kadar je cela črna občina združena v cerkvi pri službi božji ali pri rožnem vencu. Ako bi se dalo več takih naselbin ustanoviti, posebno v krajih, blizu katerih kupčujejo s sužnji, bilo bi kmalu rešeno vprašanje o sužnosti in kupčiji s sužnji. Prihodnjič Vam bodem poročal kaj iz verskega življenja naših zamorskih kristijanov.

Z odličnim spoštovanjem

Vaš udani

P. Ksaverij Geyer,
apostolski misijonar.

Izmed drugih naprav omenjam tukaj samo še misijonsko postajo v Helluanu, kakih šest ur na jugu od Kájire. Tu je prav lepa katoliška cerkev, bodisi po vnanjščini, bodisi po notranjščini. Pri cerkvi je šola za katoliške otroke. Ker

prihajajo sèm v sloveče helluanske koplei bolniki s celega sveta, zato je ta postaja pravi biser med raznimi misijonskimi napravami. Njeno delovanje je jako koristno.

Lani je doživel Sogaro veliko veselje, da je rešil zopet jednega izmed svojih misijonarjev in pa nekaj sester iz oblasti Mahdijevcev. Že, ko sem bil v Kájiri, pripovedovali so mi o tej nameri, ki je bila pa seveda tajna. Neki pogumen mož je potoval kot kupec na jug, prišel je do jetnikov in jih oslobodil. Po neizmernih težavah so prišli v Kájiro v decembru lanskega leta. Časopisi so tedaj jako hvalili skrb škofa Sogara za svoje pomočnike — svoje duhovne otroke.

Msgr. Sogaro potuje večkrat po opravkih ali v Rim ali na Dunaj. Lani se je trudil, da bi na novo poživil avstrijsko Marijino bratovščino, ki podpira osrednje - afriško misijo. Gredoč na Dunaj se je pomudil meseca oktobra tudi v Ljubljani, kakor mi je bil prijazno obljubil na mojo prošnjo. Urednik tega lista je imel veselje, da je zopet prebil v njegovi družbi nekaj ur, in ob tej priliki je naredil njegovo fotografično sliko, katero vidijo čitatelji natančno posneto na strani 537. te številke. Tudi letos je potoval skozi Avstrijo in se zdravil v Wörishofenu pri župniku Kneippu. Večkrat ga namreč nadleguje bolehnost, slabost želodčna.

Njegovo stanovanje v Kájiri je jako preprosto. Lahko se zvé zanj, ako se vpraša, kje so misijonarji za črnce. V taki hiši, kakoršna so naša srednja župnišča, biva škof sam, trije ali štirje misijonarji-mašniki in nekaj misijonskih bratov. Takoj zraven je cerkev, ne velika, pa dosti lična. Spredaj je prostorno dvorišče in ob strani vrtič. Vidi se tem možem, da so skromni,

pripravljene za težave in trpljenje. Kakor bodem povedal na drugem mestu, preživel sem tudi jaz nekaj dnij v tej hiši. Nihče se torej ne čudi, da mi je marsikaj ostalo v spominu in srcu iz onih srečnih dnij.

Kakor je pohlevno škofovo bivališče, tako tudi njegovo vedenje. Tako očetovsko preprosto, ljubeznivo in vendar častitljivo je bilo vse govorjenje in kretanje, da je vzbujalo h krati ljubezen in spoštovanje. Umeva se, da govori rajši svojo materinščino, izborno laščino, kakor da bi se mučil z nemščino. Za nobeno stvar, ako ni neobhodno potrebna, ne dovoljuje si postrežbe. Kadar gre kam dalje v mestu, jaha osliča, kakor drugi, vozil se je tudi v nižjem razredu na železnici, nego ima gospôda navado, njegova in misijonarjev jed je čisto samostanska, preprosta. Obed je hitro končan; tem več časa se porabi za molitev in delo. Kolikor je možno, opravljajo molitve skupno; za večerno molitev smo pokleknili v sobi na tla, in škof z nami drugimi vred tako ljubko in po domače, kakor je nekdanj v rojstveni hiši pokleknil oče z nami otroki in družino. — Kdor vse to vidi, on se prepriča, da ti možje delajo le za druge, a zase toliko, kolikor morajo. Kdor dá miloščine tem misijonarjem, on se lahko zanese, da se ne bode porabila za sebične želje. Razgovor msgr. Sogara je vedno resnoben, zanimiv in tehten. O vseh rečeh misli natančno po naukih svete vere, sklepa in ukrepa zmerno, izvršuje previdno. Njegovi misijonski podložniki ga ljubijo, pa tudi on jih ljubi kot svoje brate. Msgr. Sogaro je dokaj visoke postave, prijazne zunanjo-sti; govori počasi, a gladko, najrajši o misiji v osrednji Afriki.

Ker je Avstrija zaščitnica te misije, zato je monsignor Sogaro udan našemu

cesarstvu in njega svetlemu vladarju. Našega vzvišenega vladarja spoštuje in ljubi iz hvaležnosti. Lansko zimo je potovala naša svetla cesarica po Egiptu in obiskala tudi to misijo. Jako se je zanimala za črnce, a ti so tudi z veseljem opazovali visoko gospó, zlasti še zamorke. Vladarica jih je bogato obdarovala.

V Veroni izhaja v laščini pisan list, ki objavlja zanimivosti iz delovanja Sogarovega in njegovih sotrudnikov.

Sicer pa je njih gibanje mednarodno, in posamezni misijonarji znajo več jezikov.

Afriki vshaja solnce nove dôbe. Od vseh strani tiščé vanjo odločni in neumorni raziskovalci. Upati smemo, da bode jednako napredovalo tudi krščanstvo. Med možmi, ki so delali za krščansko prosveto v Afriki, imenovali bodo pisatelji našega Knobleharja, in med drugimi tudi njegovega sedanjega naslednika Sogara.

Tihotapčeva žena.

Ščinkovec crčinka,
Sneg pa naletuje;
Mati čuva sinka,
Prede in vzdihuje.

Gladko nit so snuli
Včasih njeni prsti,
Vozel zdaj grmuli
K vozlu se po vrsti.

Solza ji pritaka,
Teče ji po lici,
V rokah nit namaka
Žalostni predici.

Sinček pa igra se,
Steče mami v krilo,
Ljubko nasmehlja se
In jo vpraša milo:

»Mama, dobra mama!
Kdaj pa pride ata?
Več ne bo ga k nama,
Dobra mama zlata?«

In kolo zastane
Materi predici,
Solza njena kane
Sinčku na ročici:

»Daleč ata doli
Šel je v Turke črne.
Tonček, pridno moli,
Da se ata vrne!«

Steče Tonček mali
Zopet k igri svoji;
Mater pa napali
Ljutejši so boji.

Sama dé pri sebi:
»Kaj, da toli časa,
Moj soprog, o tebi
Duha ni, ne glasa?«

Tihotapsko nosil
Več ne boš tobaka,
Rajši bodeš prosil . . .
Mati tiho plaka.

Ščinkovec crčinka,
Sneg pa naletuje;
Mati čuva sinka,
Prede in vzdihuje.

Ženi na vreteno
Gladka nit se zbira,
Možu prestreljeno
Zdaj srcé umira.

Ant. Hribar.

